

## บทที่ 1

### บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งพันธุกรรมของกล้วยไม้ป่าเขตร้อนแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลก สลิล และ นฤมล (2545) กล่าวถึงกล้วยไม้ที่สำรวจพบในประเทศไทยว่ามี 117 สกุล 1,154 ชนิด จำแนกตามลักษณะของการดำรงชีวิตในธรรมชาติออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่บนกิ่งไม้และต้น ไม้ในลักษณะอิงอาศัย มีรากเป็นรากอากาศจึงเป็นกลุ่มที่มีชื่อตามลักษณะดังกล่าวว่า กลุ่มกล้วยไม้อากาศหรือกล้วยไม้อิงอาศัย (epiphytic orchids) ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกล้วยไม้ที่เจริญเติบโตอยู่บนดิน โดยมีรากหยั่งลงไปดินหรืออยู่บริเวณผิวดิน หรือมีรากตั้งอยู่บริเวณกิ่งผิวดินและกิ่งใต้ดิน กล้วยไม้กลุ่มนี้จึงได้ชื่อว่ากล้วยไม้ดิน (terrestrial orchids) (ปฐพีชล, 2547)

กล้วยไม้ดินของไทยมีหลากหลาย อยู่ในแหล่งเจริญเติบโตและกระจายพันธุ์ทั่วทุกภาคของประเทศ (อบฉันท, 2544) กล้วยไม้เหล่านี้ได้มีการนำออกจากถิ่นกำเนิดและถิ่นอาศัยไปพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ ในทางการค้า อยู่บางสกุลและบางชนิดเนื่องจาก มีรูปร่างลักษณะสวยงามแปลกตา สำหรับกล้วยไม้ดินในสกุล *Liparis* และ *Malaxis* นั้นเป็นกล้วยไม้สกุลใหญ่ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกมากมายและสมาชิกเหล่านี้มีอยู่หลายชนิดที่แสดงศักยภาพและมีแนวโน้มที่สามารถจะพัฒนาไปเป็นกล้วยไม้กระถางชนิดใหม่เช่น เอื้องกลีบม้วน (*Liparis paradoxa* (Lindl.) Rchb. f.) เอื้องหางกระรอก (*L. regnieri* Finet) เอื้องฉัตรมรกต (*L. siamensis* Rolfe ex Downie) เอื้องมรกต (*L. sutepensis* Rolfe ex Downie) และ ลีถุนกล (*Malaxis latifolia* J. E.) เป็นต้น

ลักษณะเฉพาะตัวของกล้วยไม้ดินคือการมีลำต้นที่แปรรูปไปเป็นหัวหรือเหง้าอยู่ใต้ผิวดิน แทนที่จะแปรรูปไปเป็นลำลูกกล้วย (pseudobulb) ดังเช่นลำลูกกล้วยของกล้วยไม้อิงอาศัย (ฉันทนา และ คณะ, 2553) กล้วยไม้ดินหลายชนิดมีพฤติกรรมของการเจริญเติบโตในลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับไม้ดอกประเภทหัว ภารุภัทร, 2549 ; จารุวรรณ, 2550 ; บุญปิติธิดา, 2551 ; พิชญนาถ, 2551 ; สันติ, 2551 ; ศลิษา และ คณะ, 2551 ; หทัยรัตน์, 2551 ; อมรพรรณ, 2551 ; อมรรัตน์, 2551) ซึ่งเป็นไม้ดอกกลุ่มที่มีสรีรวิทยาการเจริญเติบโตทางดอกและสรีรวิทยาของการสร้างหัวที่ค่อนข้างจะเฉพาะตัวและซับซ้อน ดังนั้นเมื่อมีแนวคิดที่จะนำกล้วยไม้ดินไปใช้ประโยชน์ในการเป็นไม้ดอกไม้ประดับเชิงการค้า จึง จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับสรีรวิทยาการเจริญเติบโตในแง่ของการสร้างและการพัฒนา ของดอกและหัวของกล้วยไม้เหล่านั้น เพื่อจะได้ นำข้อมูลและความรู้ที่ได้

จากการศึกษาไปวางแผนในการวิจัยต่อเนื่องและการวิจัยในเชิงลึก เพื่อการสร้างเทคโนโลยีในการผลิตต้นพืชที่ให้ดอกในสภาพปกติและนอกฤดูกาล เพื่อให้ได้เทคนิคในการขยายพันธุ์และผลิตหัวพันธุ์ ตลอดจนให้ได้แนวทาง ในการปรับปรุงพันธุ์เพื่อ สร้างสายพันธุ์ให้หลากหลายเป็นที่เพียงพอต่อการก้าวสู่การเป็นไม้ดอกกระถางการค้าชนิดใหม่ในอนาคต

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสรีรวิทยาการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ดิน 5 ชนิด ได้แก่ เอื้องกลีบม้วน เอื้องหางกระรอก เอื้องฉัตรมรกต เอื้องมรกต และสิğunคด เพื่อได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยที่ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปพิจารณาและวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการผลิตต้นให้กล้วยไม้ทั้ง 5 ชนิดนั้นเป็นกล้วยไม้กระถางการค้าชนิดใหม่ของประเทศไทยโดยมุ่งการส่งออกต้นพืชเป็นสำคัญ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved